

TRESTNÍ PRÁVO V EVROPSKÉM PROSTŘEDÍ

Dokazování v trestním řízení

Rozhodnutí v trestním řízení

Průběh trestního řízení

18.4.2012

prof. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D., DSc.

The background is a dark blue field filled with various geometric shapes. There are numerous circles and squares in different sizes and shades of teal, light blue, and dark blue. Some shapes are solid, while others are white with a dark outline. The shapes are scattered across the page, creating a complex, layered visual effect. The word 'Dokazování' is centered in the middle of the page in a light gray, serif font.

Dokazování

Vývoj dokazování v českých zemích

- Ve středověkém českém trestním právu byly důkazy označovány jako prostředky **průvodní**.
- Teorie o důkazech byla označována jako **zákonná teorie průvodní**.
- Vzniká **zásada materiální pravdy**.

Základní zásady dokazování v současném trestním právu

- Zásada materiální pravdy
- Zásada nezávislosti
- Zásada vyhledávací
- Zásada presumpce nevinny
- Zásada volného hodnocení důkazů
- Zásada přiměřenosti a zdrženlivosti
- Zásada kontradiktorního řízení
- Zásada přiměřenosti
- Zásada zdrženlivosti

Termíny důkazního práva

- Pojem důkazní právo (souhrn pravidel a předpisů)
- **Důkazní prostředek** (zdroj)
- **Důkaz** (informace)
- **Předmět důkazu** (okolnost, jež má být zjištěna)
- **Vyhledávání důkazu** (opatření, zabezpečení)
- **Provádění důkazu** (zjištění předmětu důkazu)
- **Hodnocení důkazu** (rozumový a myšlenkový postup - závažnost-zákonnost-právivost)

Účel dokazování

- Rekonstruovat skutečnost z minulosti tak, aby poznání této skutečnosti bylo jejím správným odrazem.
- Zjistit pravdu, tedy takový stav, který je ve shodě se skutečností; jen toto zjištění může být základem spravedlivého a přesvědčivého rozhodnutí.
- Dokázána musí být vždy vina, pouze nevyvrácené podezření k odsouzení nestačí (in dubio pro reo), přičemž vina musí být založena pouze na skutkových zjištěních.

Otázky důkazního břemene

- Zásada **presumpce nevin**y, **zásada kontradiktorní**
- OČTŘ musí mít **faktický a právní zájem** na zjištění skutkového stavu – **materiální pravda** (osvědčená inkvizice)
- Obviněný **nemusí dokazovat** svou nevinu (zásada **presumpce nevin**y)
- Formální a materiální důkazní břemeno v různých úpravách (rozdělení důkazního břemene mezi strany v závislosti na dokazované skutečnosti, objektivní zájem stran, **burden of going forward**, **burden of persuasion**, **burden of producing evidence**, **burden of proof**, **burden of establishing**, atd.)

Předmět a rozsah dokazování

- Okolnosti důležité pro rozhodnutí ve věci samé (hledisko hmotného práva – formální a materiální znaky tr. činu – pachatel, druh a výměra trestu, náhrada škody, okolnosti tr. činu)
- Okolnosti důležité pro postup v trestním řízení (hledisko procesního práva – přerušení řízení, otázky povinnosti předčit, atd.)
- Okolnosti důležité pro použití odklonů (zda se obviněný činu dopustil, či ne vina!/, náhrada škody, atd. – nebo jiných zvláštních způsobů řízení (zda jde skutečně o uprchlého, atd.)).

Okolnosti, které není třeba dokazovat

- Právní předpisy uveřejněné nebo registrované ve Sbírce (iura novit curia)
- Otázka cizí zemské právní správy (hmotné právní a procesní hledisko!)
- Skutečnosti, o nichž bylo rozhodnuto soudem pro trestní věci závazně (otázka osobního stavu apod.)
- Skutečnosti a poznatky, které považujeme ze zkušenosti za pravdivé, pokud se nevyskytne rozumná pochybnost o nich (příčetnost obviněného, podmínky osoby na pouti atd.).

Rozdělení důkazů

▪ Podle vztahu k předmětu řízení:

- usvědčující
- ospravedlňující

▪ Podle pramene:

- původní (bezprostřední – přímý vjem svědka, video z ohledání místa činu, original smlouvy)
- odvozené (zprostředkované – z doslechu, z výpovědi, z fotografií, z kopírování)

▪ Podle vztahu k dokazované skutečnosti:

- přímé (prosté – dokazuje přímo vinnu nebo nevinu, jako hlavní skutečnost)
- nepřímé (složené – lze z ní dovodit hlavní skutečnost)

Rozvržení dokazování do různých stádií trestního řízení

▪ **Dokazování v přípravném řízení:**

- Dokazování v průběhu prověřování
- Dokazování ve vyšetřování a rozšířeném vyšetřování
- Dokazování ve zkráceném řízení

▪ **Dokazování v řízení před soudem:**

- Dokazování při předběžném pojednání obžaloby
- Dokazování při hlavním líčení
- Dokazování v odvolacím řízení
- Dokazování ve veřejném a neveřejném zasedání
- Dokazování v řízení o mimořádných opravných prostředcích

Jednotlivé důkazní prostředky

- Výpověď obviněného (§ 90 - § 95 TŘ)
- Výslech svědka (§ 97 - § 104 TŘ)
- Znalecký posudek (§ 105 - § 111 TŘ)
- Věcné a listinné důkazy (§ 112 TŘ)
- Ohledání (§ 113 - § 118 TŘ)

- Za důkaz může sloužit vše?
- Nepřípustný důkaz?

Zvláštní způsoby dokazování

▪ Konfrontace (§ 104a TŘ)

- Důkazní prostředek, jehož cílem je odstranit rozpory v předchozích výpovědích obviněného nebo svědka a jiných obviněných nebo svědků tak, že tyto osoby jsou před orgánem činným v trestním řízení postaveny do čela tváří.

▪ Rekognice (§ 104b, resp. § 93 odst. 2 TŘ)

- Důkazní prostředek spočívající v tom, že podezřelý, obviněný nebo svědek zná rozpoznává tím ztotožňuje konkrétní osobu či věc.

▪ **Vyšetřovací pokus (§ 104c TŘ)**

- Důkazní prostředek, jímž se záměrně vytvoří na nebo obměňovaných podmínkách prověřají nebo upřesňují skutečnosti zjištěné v trestním řízení, případně jsou zjišťovány nové skutečnosti důležité pro trestní řízení.

▪ **Rekonstrukce (§ 104d TŘ)**

- Důkazní prostředek spočívající v obnovení situace a okolností, za kterých byl trestný čin spáchán nebo k němu mají podstatný vztah, prověření výpovědi podezřelého, obviněného nebo poškozeného/svědka, jestliže jiné důkazy provedené v trestním řízení nepostačují k objasnění věci.

▪ **Prověрка na místě (§ 104e TŘ):**

- Důležitý prostředek spočívající v doplnění nebo upřesnění údajů důležitých pro trestní řízení, které se vztahují k určitému místu, a to zpravidla za osobní přítomnosti podezřelého, obviněného nebo poškozeného/ svědka.

The image features a complex abstract composition of overlapping geometric shapes. The primary colors are various shades of teal, turquoise, and light blue, set against a dark blue background. The shapes include circles of different diameters and squares of various sizes. Some shapes are solid, while others are semi-transparent, creating a layered effect. The word "Rozhodnutí" is centered in a light gray, serif font. The overall aesthetic is modern and minimalist.

Rozhodnutí

Rozhodnutí v trestním řízení

Obecné výklady

- Rozhodnutí = výsledek projednání otázek spojených s průběhem trestního řízení a závazný způsob jejich řešení

Základní směrnice pro rozhodování

§ 119 trestního řádu:

- **soud** rozhoduje rozsudkem, kde to zákon výslovně stanoví
- v ostatních případech rozhoduje usnesením (pokud zákon nestanoví jinak)

státní zástupce a policejní orgán rozhodují usnesením (pokud zákon nestanoví jinak)

zvláštní ustanovení o trestním příkazu (§ 314e TŘ)

- rozhodnutí **jiných orgánů** podle OČTŘ:

- ministr spravedlnosti - § 364 odst. 4, § 366 odst. 1 TŘ

- prezident republiky v řízení o udělení milosti - § 366 odst. 1 TŘ

Druhy rozhodnutí

- **Rozhodnutí ve věci samé (meritorní)**

- Usnesení o zastavení trestního stíhání

Rozsudek

Trestní příkaz, atd.

- **Rozhodnutí jiná**

- Usnesení o zahájení trestního stíhání

- Usnesení o vzetí do vězení, atd.

Druhy rozhodnutí

- Rozsudek
- Trestní příkaz
- Usnesení
- Rozhodnutí svého druhu

Rozsudek

- **Nejvýznamnější forma** soudního rozhodnutí
- Rozhodnutí **vylučně soud**
- Rozhodnutí **ve věci samé:**

zprošťující
odsuzující

- **Náležitosti rozsudku** (§ 120 odst. 1 TŘ)

Úvod

– Výrok

– Odůvodnění

- není **zjednodušený rozsudek** – neobsahuje odůvodnění (§ 129 odst. 2)

– Poučení o opravných prostředcích

Proces přípravy a vynesení rozhodnutí

4 fáze:

- Usnášení
- Vyhlášení
- Vyhotovování
- Oznamování

Porada o rozsudku

- zda se státní skutek, pro který je obžalovaný stíhán,
- zda tento skutek má všechny znaky některého trestného činu,
- zda tento skutek spáchal obžalovaný,
- zda je obžalovaný za tento skutek trestně odpovědný,
- zda trestnost skutku nezanikla,
- zda a jaký trest má být obžalovanému uložen,
- zda a v jakém rozsahu má být obžalovanému uložena povinnost nahradit poškozenému škodu **nebo majetkovou újmu v penězích nebo vydat bezdůvodné obohacení**
- zda a jaká ochranná opatření mají být uložena.

Trestní příkaz

- **Zjednodušená forma** odsuzujících rozhodnutí v trestním řízení, nelze jí nikdy zprostit
- Rozhoduje **samosoudce**
- Nedochozí k projednání věci v hlavním líčení
- Skutkový stav je spolehlivě prokázán jinými důkazy, které lze použít i v hlavním líčení
- **Náležitosti trestního příkazu** (§ 314f odst. 1 TŘ):
 - Úvod
 - Výrok
 - Poučení o právu podat odpor

Trestním příkazem lze uložit:

- trest odnětí svobody do 1 roku s podmíněným odkladem jeho výkonu
- trest obecně prospěšných prací,
- trest zákazu činnosti do 5 let,
- peněžitý trest
- trest propadnutí věci,
- trest vyhoštění do 5 let,
- trest zákazu pobytu do 5 let.

Usnesení

- Nejčastější forma rozhodnutí v trestních věcech
- Lze jím řešit otázky procesní, ale i otázku viny

• Náležitosti usnesení:

- Úvod
 - Výrok
 - Odůvodnění
 - Poučení o opravném prostředku
-
- **zjednodušené usnesení** (§ 136 odst.3)
 - Méně formální charakter než rozsudek (nepřihlašuje se jménem republiky, neuvádějí se jména soudců, kteří rozhodovali, atd.)

Rozhodnutí svého druhu

- Řešení operativních otázek, které vyžadují jednoduchou formu rozhodnutí
- Půjde zejména o obžalobu, příkaz na potlačení, příkaz k zatčení, příkaz k doplnění prohlášení, příkaz k použití operativně pátracích prostředků, k odposlechnu a záznamu telekomunikačního provozu atd.
- Není přípustný opravný prostředek
- Rozdíl mezi rozhodnutím a opatřením (neformální úkony)

Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí

- **Právní moc** – vlastnost rozhodnutí, která se projevuje v nezměnitelnosti a závaznosti navěky – stabilita a právní jistota
- **Formální právní moc (nezměnitelnost)**
- **Materiální právní moc (závaznost)**
- **Vykonatelnost** – vlastnost rozhodnutí znamenající, že rozhodnutí je třeba splnit, a pokud se tak nestane, může být splnění vynuceno
- Problém tzv. předčasné vykonatelnosti

The background is a dark, textured blue-grey color. It is decorated with a variety of geometric shapes: circles and squares. The shapes are in different shades of teal, light blue, and dark blue. Some shapes are solid, while others are semi-transparent or have a gradient. The shapes are scattered across the page, creating a modern, abstract aesthetic. The text 'Průběh trestního řízení' is centered in a light grey, serif font.

Průběh trestního řízení

Stádia trestního řízení

■ Trestní řízení se rozděluje na následující stádia:

- Přípravné řízení
- Předběžné projednání obžaloby
- Hlavní líčení
- Opravné řízení
- Vykonávací řízení

Schéma průběhu trestního řízení podle českého trestního řádu

vyšetřovatel

trestní řízení

hl. líčení

dvolání

ř. vykonávací

postup před zahájením
TS

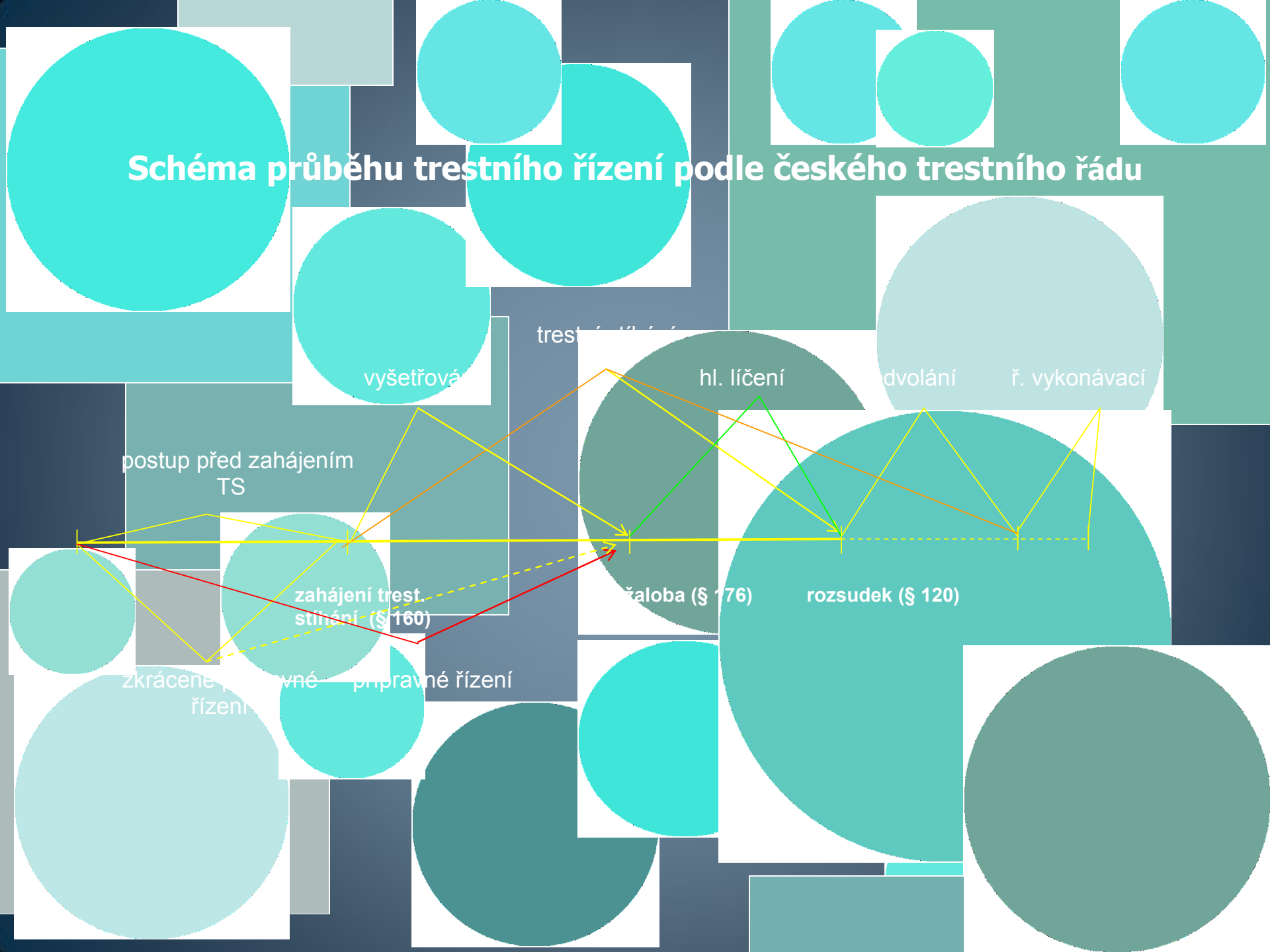
zahájení trest.
stíhání (§ 160)

žaloba (§ 176)

rozsudek (§ 120)

zkrácené přípravné
řízení

přípravné řízení

Přípravné řízení

- Historie a současná úprava přípravného řízení
- Orgány přípravného řízení:

- Policejní orgán
- Státní zástupce
- Soud (resp. soudce)

- **Formy** přípravného řízení

- Postup před zahájením trestního stíhání (§ 158 – 159b TŘ)
- Vyšetřování (§ 160 – § 175 TŘ)
- Zkrácené přípravné řízení (§ 179a - § 179f TŘ)

- **Dokazování** v přípravném řízení
- **Obžaloba a návrh na potrestání**

Rozhodnutí v přípravném řízení

□ 1. Postup před zahájením trestního stíhání

▪ Odložení nebo jiné vyřízení věci (§ 159a):

- Nejde o podezření ze spáchání trestného činu
- Trestní stíhání je nepřipustné.
- Trestní stíhání je neúčelné.
- Nemá známého pachatele.
- (Nabývá právní moci, ale nečiní překážku rei iudicatae)

▪ Dočasné odložení zahájení trestního stíhání (§ 159b)

▪ Zahájení trestního stíhání (§ 159c)

2. Vyšetřování

- **Postoupení** věci jinému orgánu (§ 171)
- **Zastavení** trestního stíhání (§ 172)
- **Přerušování** trestního stíhání (§ 173)
- **Podmíněné zastavení** trestního stíhání (§ 307)
- **Narovnání** (§ 308)
- **Přezkum** příslušnosti o zastavení trestního stíhání a postoupení věci **Nejvyšším státním zastupitelstvím** (§ 173a, § 174a)
- Podání **obžaloby** (§ 176)

3. Zkrácené přípravné řízení

- Podání návrhu na potrestání
- Zahájení trestního stíhání
- Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání - novela

Předběžné projednání obžaloby

□ Postup předsedy senátu po podání obžaloby:

- Nařízení hlavního líčení
- Nařízení předběžného projednání obžaloby

□ Účel:

účelem předběžného projednání obžaloby je prověřit, zda přípravné řízení bylo provedeno v souladu se zákonem a zda jeho výsledky odůvodňují postavení obviněného před soud.

Hlavní líčení

▪ Nejdůležitější a nejvýznamnější část trestního řízení:

- rozhodnutí o vině
- rozhodnutí o trestu
- jiné rozhodnutí

▪ Příprava hlavního líčení:

- úkon před doručení obžaloby
- doručení obžaloby
- zajištění úspěšného provedení hlavního líčení
- nařízení hlavního líčení
- jiné opatření (zastavení trestního stíhání, podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, přerušování trestního stíhání)

▪ Charakteristika hlavního líčení:

- plné a platné zaplacení základních podmínek trestního řízení (veřejnost, bezpředsednost, ústnost, atd.)
- rozhodující úloha soudní
- rozdělení slohy soudce mezi senát a předsedu senátu
- řízení se koná jen o skutku, pro který byl zahájen trestní stíhání a na obžaloba
- přesně specifikovaná účast osob v hlavním líčení:
 - soud
 - zapisovatel
 - státní zástupce
 - obžalovaný
 - obhájce
 - poškozený
 - další osoby

Průběh hlavního líčení

▪ Počátek hlavního líčení:

- sdělení věci, která má být projednána
- zjištění přítomnosti osob
- přednesení obžaloby
- práva poškozeného

▪ Dokazování:

- kruh dokazovaných otázek
- pořadí provádění důkazů
- způsob provádění důkazů
 - zúčastnění součinně oběma stranami
 - uplatnění zásad ústnosti a bezprostřednosti
 - zvláštní povaha výslechu u hlavního líčení
- skončení dokazování

▪ Závěr hlavního líčení:

- zprávy o řečném řech státního zástupce a ostatních osob
- právo posledního slova obžalovaného

▪ Rozhodnutí v hlavním líčení:

- podklad pro rozhodnutí
- rozsudek
- zastavení trestního stíhání
- podmíněné zastavení trestního stíhání
- schválení mlovnání
- přerušení trestního stíhání
- postoupení vě

▪ Rozhodnutí mimo hlavní líčení:

- zastavení trestního stíhání
- podmíněné zastavení trestního stíhání
- schválení narovnání
- přerušení trestního stíhání

Zvláštní způsoby řízení

- Řízení ve věcech mladistvých - § 291 TŘ, zák. č. 218/2003 Sb.
- Řízení proti uprchlému - § 302 - § 306a TŘ
- Podmíněné zastavení trestního stíhání - § 307 - § 308 TŘ
- Narovnání - § 309 - § 314 TŘ
- Řízení před samosoudcem - § 314a - § 314c TŘ
- Řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu - § 314h - § 314k TŘ
- Řízení o přezkumu příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu - § 314l - § 314n TŘ

Trestní řízení proti právnické osobě

- vztah k projevujícímu správnímu řízení (§ 28 TOPOZ)
- **místní příslušnost** (§ 29 TOPOZ)
 - I. místa spáchání trestného činu
 - sídla obviněné PO, podniky nebo organizační složky obviněné zahraniční PO
 - místa, kde čin vyšel najevo
- informovaní povinnost (§ 30 TOPOZ)
- **společné řízení** PO a FO (§ 31 TOPOZ)
- zrušení zánik a přeměna PO (§ 32 TOPOZ)
- zajišťovací opatření (§ 33 TOPOZ)
- úkony právnické osoby (§ 34 TOPOZ) a **obhájce** (§ 35 TOPOZ)
- výslech a závěrečná řeč (§ 37 TOPOZ)
- **Rejstřík trestů**

Opravné řízení

- Podstata a cíle opravného řízení

- Vady skutkové (error in facto)
- Vady právní (error in iure)
- Vady procesního postupu (error in procedendo)

Opravné prostředky

Řádné:

- **Stížnost** (§ 141 a násl.)
- **Odvolání** (§ 245 a násl.)
- **Odpor** (§ 314g a násl.)

Mimořádné

- **Dovolání** (§ 265a a násl.)
- **Stížnost pro porušení zákona** (§ 200 a násl.)
- **Obnova řízení** (§ 277 a násl.)

The background is a dark blue field filled with various geometric shapes. There are numerous circles and squares in different shades of teal, light blue, and grey. Some shapes are solid, while others are semi-transparent or layered. The text "Jsou nějaké otázky???" is centered in a light brown, serif font.

Jsou nějaké otázky???